

عنوان درس:	درس خارج فقه الصلاة	سال تحصیلی: ۱۴۰۰-۱۳۹۹	تاریخ درس:	۱۳۹۹/۹/۸
عنوان فرعی ۱	شروط التقصیر			
عنوان فرعی ۲	جلسه ۳۴			
عنوان فرعی ۳	استدلالات بر (قول اول) قصر سفر تلفیقی مطلقا			
مقرر:	حجت الاسلام والمسلمین سجاد آریس و اصغر حیدری			

شروط التقصیر :

بحث ما در مسافت تلفیقی ای بود که مسافر مسافت **تلفیقی ی ۸** فرسخی برود سفر تلفیقی هم به نظر ما اعم از اربعه ذاهبا و اربعه ایابا یا تلفیقی به غیر این شکل از تلفیق ولی به شرط آن که مجموع ثمانیه فراسخ باشد. گفتیم در مساله اقوالی است و هفت قول را بیان کردیم و گفتیم اصح اقوال همان قول اول است که در مسافت تلفیقی قصر واجب است، مطلقا سواء رجع لیومه او لم یرجع لیومه سواء بات فی المسیر او لم یبت فرقی نمی کند چه اینکه وقتی مسافرت ۸ فرسخی رفت و برگردد و چه اینکه بخوابد در جایی و چه نخوابد و چه همان روز برگردد و یا بر نگردد و ملاک این است که ۸ فرسخ برود و در این ۸ فرسخ هم به قواطع سفر بر نخورد یعنی سفرش قطع نشود .

استدلالات بر تأیید قول اول:

دلیل ما بر اینکه سفر تلفیقی مطلقا قول صحیح است مخصوصا اطلاق به لحاظ مبیت و عدم مبیت یا به لحاظ رجوع لیومه و عدم رجوع لیومه این است که چون این بحث بیشتر مطرح است و بحث قبلی را ما قبلا بحث کردیم که تلفیق از لحاظ اینکه یشتراط اربعه ذهابا و اربعه ایابا شرط است یا خیر و گفتیم نه مطلقا تلفیق مراد از روایات است. در این جا قول اول قول مختار ما است که اطلاق از جهت ثمانیه فراسخ موجب تقصیر است چه مبیت باشد و چه نباشد و چه رجوع لیومه باشد و چه نباشد.

بحث ما امروز در استدلال بر اثبات این رای است و گفتیم که در دو نقطه بحث می کنیم یکی اثبات قول مختار و یکی رد اقوال دیگر و امروز در نقطه اول بحث می کنیم.

دلیل اول : احادیث مطلق در باب

مدعای ما ادله‌ی متعددی دارد. اولاً دلیل اول بر مدعای ما اطلاقات باب است که خود چند روایت است اطلاقات يجب التقصیر فی بریدین یا برید ذاهبا و برید راجعا این شامل هر سفر ۸ فرسخی می‌شود چه اینکه یرجع لیومه و چه اینکه لا یرجع لیومه و چه اینکه تخلل به میبیت باشد و چه نباشد اینها قیودی است که این قیود اعتبارشان دلیل می‌خواهد و ما دلیلی بر اعتبار این قیود نداریم و فقط در ارتکاز بعضی از فقهاء آمده است که که اگر مثلاً شب بر نگردد صدق ۸ فرسخ نمی‌کند در حالی که چنین نیست و مجموع ۸ فرسخ هست و کافی است حتی اگر شب در جایی بخوابد یا حتی اگر رجوع لیومه نکند و دو سه روز معطل بشود. به هر حال اولین دلیل ما اطلاقات ادله‌ای که دال بر وجوب التقصیر است لکل من سافر ۸ فرسخ را و یا برید ذاهبا و برید جائبا باشد.

دلیل دوم: روایات خصوص مساله ذهاب ۸ فرسخی با تخیل به میت

دلیل دوم ما روایاتی است که در خصوص مسأله ذهاب ۸ فرسخی که تخلل به میت یا رجوع بغیر یومه در آن ها آمده است و در آن روایات تأکید بر وجوب تقصیر آمده. یعنی روایاتی که در خصوص سفر به ۸ فرسخی که رجوع لیومه در آن نیست یا در آن تخلل به میت شب وجود دارد مع ذلک امام قائل به وجوب تقصیر شده است. که خصوص این ادله هم مبنای ما را تأیید می کنند.

روایت اول:

مؤثقه اسحاق بن عمار:

عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْبَرْقِيِّ عَنْ مُحَمَّدَ بْنِ أَسْلَمَ الْجَلِيلِيِّ عَنْ صَبَاحِ الْحَدَّاءِ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ^ع عَنْ قَوْمٍ خَرَجُوا فِي سَفَرٍ فَلَمَّا انْتَهَوْا إِلَى الْمَوْضِعِ الَّذِي يَجِبُ عَلَيْهِمْ فِيهِ التَّخْصِيرُ قَصَرُوا مِنَ الصَّلَاةِ فَلَمَّا صَارُوا عَلَى فَرَسَخَيْنِ أَوْ عَلَى ثَلَاثَةِ فَرَسَاحٍ أَوْ أَرْبَعَةٍ تَخَلَّفَ عَنْهُمْ رَجُلٌ لَا يَسْتَقِيمُ لَهُمْ سَفَرُهُمْ إِلَّا بِهِ فَأَقَامُوا يَنْتَظِرُونَ مَجِيئَهُ إِلَيْهِمْ وَهُمْ لَا يَسْتَقِيمُ لَهُمُ السَّفَرُ إِلَّا بِمَجِيئِهِ إِلَيْهِمْ فَأَقَامُوا عَلَى ذَلِكَ أَيَّامًا لَا يَذُرُونَ هَلْ يَقْضُونَ فِي سَفَرِهِمْ أَوْ يَنْصَرِفُونَ هَلْ يَنْبَغِي لَهُمْ أَنْ يَتِمُّوا الصَّلَاةَ أَمْ يَقْصِرُوهَا قَالَ إِنْ كَانُوا بَلَّغُوا مَسِيرَةَ أَرْبَعَةِ فَرَسَاحٍ فَلْيَقْضُوا عَلَى تَخْصِيرِهِمْ أَقَامُوا أَمْ انْصَرَفُوا وَإِنْ كَانُوا سَارُوا أَقَلَّ مِنْ أَرْبَعَةِ فَرَسَاحٍ فَلْيَتِمُّوا الصَّلَاةَ قَامُوا أَوْ انْصَرَفُوا إِذَا مَضَوْا فَلْيَقْصِرُوا.^٣

توضیح روایت :

جماعتی سفر ۴ فرسخ و بیشتر رفتند و منتظر رفیق خود ماندند و متحیر ماندند که بروند یا بازگردند حضرت میفرماید اگر بناء بر بازگشت داشتند باید نمازشان را قصر بخوانند، با اینکه مسافران چند روز منتظر رفیق خود بودند و حتی سفر تخلل به میت داشته است و رجوع یوم درش نبوده است و حضرت تصریح دارد که **يجب عليهم التقصير**

این روایت را مرحوم کلینی (ره) نقل می کنند مرحوم صدوق ره هم این روایت را با یک تکمله ای بیان می کنند که این سند صدوق هم به این تکمله صحیح است و تکمله این است که:

وَرَوَاهُ الصَّدُوقُ فِي الْعِلَلِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدٍ وَ عَنْ مُحَمَّدٍ بْنِ مُوسَى بْنِ الْمُتَوَكِّلِ عَنِ السَّعْدِ أَثَارِيٍّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ اللَّهُ عَنْ مُحَمَّدٍ بْنِ عَلِيٍّ الْكُوفِيِّ عَنْ مُحَمَّدٍ بْنِ أَسْلَمَ نَحْوَهُ وَ زَادَ قَالَ ثُمَّ قَالَ هَلْ تَذَرِي كَيْفَ صَارَ هَكَذَا قُلْتُ لَا قَالَ لِأَنَّ التَّخْصِيرَ فِي بَرِيدَيْنِ وَ لَا يَكُونُ التَّخْصِيرُ فِي أَقْلٍ مِنْ

١- في علل الشرائع زيادة- موسى بن جعفر "هامش المخطوط".

٢- في نسخة زيادة- علي "هامش المخطوط".

٣ : وسائل الشيعة ج ٨ ص ٤٦٧

ذَلِكَ فَإِذَا كَانُوا قَدْ سَارُوا بَرِيداً وَ أَرَادُوا أَنْ يَنْصَرِفُوا كَانُوا قَدْ سَافَرُوا سَفَرِ التَّقْصِيرِ وَ إِنْ كَانُوا سَارُوا أَقَلَّ مِنْ ذَلِكَ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ إِلَّا إِيْتِمَامُ الصَّلَاةِ قُلْتُ أَلَيْسَ قَدْ بَلَغُوا الْمَوْضِعَ الَّذِي لَا يَسْمَعُونَ فِيهِ أَذَانَ مَضْرِبِهِمُ الَّذِي خَرَجُوا مِنْهُ قَالَ بَلَى إِنَّمَا قَصَرُوا فِي ذَلِكَ الْمَوْضِعِ لِأَنَّهُمْ لَمْ يَشْكُوا فِي مَسِيرِهِمْ وَ إِنَّ السَّيْرَ يَجِدُ بِهِمْ فَلَمَّا جَاءَتْ الْعِلَّةُ فِي مُقَامِهِمْ دُونَ الْبَرِيدِ صَارُوا هَكَذَا.^٤

سفری که در این روایت آمده است سفری است که در آن تخلل به میت آمده است و رجوع لیومه در آن نبوده است و حضرت تصریح دارند که بر آنها تقصیر واجب است .

إِنْ كَانُوا بَلَغُوا مَسِيرَةَ أَرْبَعَةِ فَرَاسِخٍ فَلْيُتِمِّمُوا عَلَى تَقْصِيرِهِمْ أَقَامُوا أَمْ انْصَرَفُوا این عبارت صریح در این است که قطع مسافت بوده است و تخلل اقامت چند روز در بین راه هم وجود دارد یعنی هم عدم رجوع لیومه و هم میت در مسیر بوده است .

در تکمله ای مرحوم صدوق در ادامه این روایت دارند هم این مطلب تأکید شده است. **فَإِذَا كَانُوا قَدْ سَارُوا بَرِيداً وَ أَرَادُوا أَنْ يَنْصَرِفُوا كَانُوا قَدْ سَافَرُوا سَفَرِ التَّقْصِيرِ** این عبارت در رابطه با همین قوم است که چند روز در مسیر بوده اند .بنابر این ، این روایت صریح در وجوب تقصیر برای کسی است که در سفرش میت و عدم رجوع لیومه وجود دارد.

علاوه بر این روایت و تکمله ی مرحوم صدوق ما روایات متعددی درباره ی **اهل مکه** داریم که اگر حج رفتند اینها باید در عرفات نمازشان حتماً **قصر** باشد .خوب اهل مکه اگر بخواهند بروند حج باید ۴ فرسخی را طی کنند چون تا عرفات ۴ فرسخ هست و حضرت می فرماید : **اهل مکه اذا خرجوا قصرُوا** ؛ با اینکه اهل مکه که می خواهند به عرفات بروند خوب بعدش میت در منا دارند یعنی تخلل ایام دارند چون کسی که حج می رود و در عرفات می رود حداقل باید شب را در مشعر بگذرانند فرض کنید شب قبل به عرفه نروند و صبح بروند اما شب را باید در مشعر بماند بعد از مشعر هم باید در منا حداقل دو شب بپنوته کند و میت شب سوم واجب نیست ؛ خوب در اینجا روایات تأکید دارند که اینها باید نمازشان را قصر بخوانند و این شاهد بر این است که صلاة مسافری که **لا یريد الرجوع لیومه و یريد المبيت** در خلال سفر باز هم وجوب قصر ثابت است و رجوع لیومه یا عدم میت در خلال سفر شرط نیست .

روایات اهل مکه:

روایت اول : صحیحہ حلبی

٢- عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: **إِنْ أَهْلَ مَكَّةَ إِذَا خَرَجُوا حُجَّاجًا قَصَرُوا وَإِذَا زَاوُوا رَجَعُوا إِلَى مَنَازِلِهِمْ أَتَمُّوا**.^٥

توضیح روایت :

بعد از اینکه به منازلشان برگردند تمام است ولی وقتی مسافر هستند حتی در فرض تخلل میت باید به صورت قصر خوانده شود

^٤ : وسائل الشیعه ج ٨ ص ٤٦٧

^٥ الکافی (ط - الإسلامية) / ج ٤ / ٥١٨ / باب الصلاة في مسجد منی و من يجب عليه التقصير و التمام بمنی ..... ص : ٥١٨

روایت دوم : صحیحہ معاویہ بن عمار

قال ان اهل مكة اذا زاروا البيت و دخلوا...

۱- عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّ أَهْلَ مَكَّةَ إِذَا زَارُوا الْبَيْتَ وَ دَخَلُوا مَنَازِلَهُمْ أَتَمُّوا وَإِذَا لَمْ يَدْخُلُوا مَنَازِلَهُمْ قَصَرُوا.^۶

توضیح روایت :

روایت میگوید مادامی که در سفرند واجب تقصیری بر گردند آنها است؛ که این خود نشان دهنده این است که سفر ثمانیه فراسخ موجب قصر است حتی اگر در این سفر تخیل دو سه روزی باشد و واضح است که این تخیل در سفر برای حاجی ها حتما تحقق دارد.

بنابر این با توجه به روایات باب شکی نمی ماند در صحت قول اول و اینکه تمام این تفصیل هایی که بزرگان در اقوال شش گانه ی دیگر گفته اند که ما آنها را بررسی خواهیم کرد؛ مخدوش هستند.

"و السلام علیکم و رحمة الله و برکاته"

---

^۶ الکافی (ط - الإسلامية) / ج ۴ / ۵۱۸ / باب الصلاة في مسجد منى و من يجب عليه التقصير و التمام بمنى ..... ص : ۵۱۸